

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

Az Unitárius Egyház — Budapesti Unitárius Egyházközség — Unitárius Misszióház hivatalos havi tudósítója.

Felelős szerkesztő: Dr. Iván László

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Koháry-u. 4. Telefon: Aut. 17—4—24. Előfizetési ára egész évre 4.— P, amely beküldhető a budapesti unitárius egyházközség 30.400 sz. postacsekkszámlájára.

A német egyházi harc.

Az egyik ujságban azt olvassuk, hogy a német püspöki kar rendithetetlenül sorakozik az új német birodalmi kormány mögé, a másikban viszont az a hír tárul elénk, hogy Hitler emberei sorra tartóztatják le a lelkeseket és záratják őket internáló táborba. Ezek a különös hírek méltán ejtik egyik csodálatból a másikba az olvasót aki egyáltalán nincs tisztában azzal, hogy mi Hitlerék célja az egyházzal s az egyházak hogyan válaszolnak a hozzájuk intézett kormányzati felszólításokra. S mivel már a mi egyházunkban is sok szóbeszéd, sőt már felolvasás tárgya is a hitleri egyházpolitika, nem lesz érdek nélküli, ha vázolni próbáljuk azt s egyszersmind a jézusi gondolkodás fényével rögtön meg is világítjuk.

A XIX. század államának jellemző vonása a gyengeség volt. Az államhatalom erősen ki volt szolgáltatva az egyének akaratának, különösen olyan egyének gyakoroltak az államra nagy befolyást, akik a kapitalista rendet fentartották. Az állam páholyból nézte a kapitalizmus „szabad versenyét”, azt a tüneményes és egyben borzalmas gladiatori játékot, amikor az erősebb legyőzte a gyengét s annak erejét, vérét a hatalmába kerítette. „Hagyjuk folyni” (*laisser faire, laisser passer*) volt az állam elve mindaddig, még a nemzet legjobbjai rendre el nem kerültek a porondon, hogy néhány győzelmes, erős egyén szivja ki teljesen az életenergiájukat. Ezt a gyenge államot váltotta fel, vagy legalább is akarja felváltani az erős állam, hogy megvédje ifjúságát, jövőjét s egész nemzeti társadalmát a duvadak pusztításai ellen. Hogy ez hogy sikerült eddig, az más kérdés. De annyi bizonyos hogy a kétségbeesett állam fűhöz-fához kapkod, segítségül hív mindenkit, számít mindenki erejére, mert érzi, hogy nagyon elgyengült a kapitalizmus pusztításai alatt s most vératömlésztésre van szük-

sége, ha fenn akar maradni. Ehhez a nagy műtéthez hívja segítségül az egyházat is, amely pedig szegény maga is vérszegénységben támo-lyog. De az állam észreveszi ezt az egyházi gyengeséget s most már ő kezd parancsolgatni, rendelkezni annak, aki vele együtt most ébred egy rettentő lidércálomból, amelynek tartama alatt mind a ketten elerőtlenedtek. Így jön létre az egyház és az állam nagy harca, amelyben az állam azt állítja, hogy elvárja azt, hogy mindenki támogassa az ő egyetemes törekvéseit, mert hiszen neki van *alárendelve minden* s viszont az egyház azt mondja, hogy ő nem földi célok hordozója s így neki a földi hatalmasságok irányt nem szabhatnak, mert az ő egyetlen kormányzója uaga az Isten.

Németországban Hitlerék az erős államot képviselik s törekvéseik arra irányulnak, hogy a jövő erős államának szekerébe fogják be az egyházat is, hadd erősítse őket a vallásnak ígéje is, hisz ugyis nagyon rászorúlnak. S ebben a törekvésükben nagy segítségükre jött a német protestantizmusnak számalmas, XIX. századbeli kiadása, az u. n. *kultur protestantizmus*. Ez az irány a vallást emberinek képzelte. A vallásnak igazságát mi emberek állapítjuk meg — mondták ők, mint ahogyan a különböző tudományok igazságát. E felfogás szerint a vallás az „emberi” kulturának csak egy ága. S amint a kultúra változik, változik a vallás is. A kulturprotestantizmus megtagadta a vallás alapvető tételét: hogy t. i. a változó kultúrán túl a vallás a változatlan, isteni igazságok és eszmények világa, amely mozdulatlanul felette áll minden változó emberi kulturának és ez utóbbinak örök zsinormértéke, melyhez igazodni tartozik a változó kultúra és a változó egyházi élet is, mely ugyan emberi alkotás, de *amire* irányul, az változatlan isteni mű. A kulturprotestantizmus teljesen emberi lévén, a vallás abszolút igazságtartalmát

megtagadta s helyette az emberi szükségleteket állította oda mértékül. Ha már most az államnak a nacionális igazságok alátámasztására van szüksége, akkor a vallást ebbe a változó irányba kell beállítani. Ennek az irányzatnak vezetője ma a volt tábori lelkész, ma birodalmi püspök *J. Müller*.

Ez a kulturprotestantizmus nem rettent vissza attól sem, hogy meghamisítsa Jézus evangéliumi képét, szembehelyezkedjék a legősibb keresztény elvekkel s ezáltal semmivé vékonyítsa a kereszténység evangéliumi tartalmát s mindezek helyébe az újjáéledt németiség eddig még ködös fajelméletét tegye. Az üdvösség egyetemességét Müllerék felfogásában felcserélte a német faji hivatottság (messianizmus) elmélete. S ezzel ők ugyanarra a veszélyes utra léptek, mint nagy ellenfeleik, a zsidók, akik már kétezer éve ugyancsak a faji, nemzeti messianizmus utját járják s amelyen folyton elesnek, mert Jézusban nyilvánvalóvá lett, hogy Isten a faji messianizmussal szemben az egésznek, az egyetemes emberiségnek üdvét akarja és készíti elő.

A kulturprotestánsok tehát az evangéliumlényegét tagadták meg s ekkor arra merészkedtek, hogy felajánlkoznak az új kormányzatnak s annak segítségével elnyomják a jézusi gondolkodásban újjászületni kívánó, igazán megújhódní akaró evangéliumi protestánsokat. S az állam amaga rövidlátásában nem veszi észre, hogy a felkinálkozó kulturprotestánsok egy pusztulásra szánt, ósdi tömeg, amelynek a jövő egyházi életében semmi szerepe sem lesz, míg az igazi megújulás fiai az evangéliumhoz ragaszkodó s abban újjászületni kívánó protestánsok, akikkel többet érne föntartani a jó viszonyt meghagyva az egyháznak, a vallásnak a maga területét: az abszolút, rendíthetetlen, nem emberi, hanem isteni eredetű, nem földi célzatu, hanem az örökkévalóságra irányzott igazságok szolgálatát.

Mindenesetre ezt a nagy vitát pusztán a földre irányzott „emberi“ (humanisztikus) gondolkodással megérteni nem lehet. Aki így nézi, az csak politikai ellenzéket lát az evangéliumi protestánsokban s már előre örül, hogy az egyházi kérdésen fog elcsuszni a gyűlölt hitleri államforma. Pedig erről szó sincs. Hitlerék végre is meg fogják sejteni azt a nagy igazságot, hogy van valami, ami fölülte van még a totalitárius, egységes államnak is: a legnagyobb Totalitás, az egyetlen Isten. S azután békében fogják hagyni az egyházat, nem fogják börtönbe hurcolni az evangéliumhoz ragaszkodó lelkészeket, s nem fogják kivánni a lehetetlent, hogy t. i. a magasabb, az isteni elem hódolatára járuljon az emberhez. Igen, mert a nacionalizmus akármilyen nagy és megrendítő való-

ság, van egy nagyobb is, akihez még a nacionalizmus is, mint minden emberi kultúra, tanulni jár s ez az örök vallás, az abszolút igazság, a mindennél hatalmasabb és erősebb Isten.

Iván László.

ISTEN ELŐTT.

Betemetett kutak.*)

Alapige: I. Mózes XXVI. 17—18.

Az igazi kereszténység soha sem éli ki magát a vasárnapok áhitatában, de szüksége van a vasárnapokra, mint az embernek a hajlékra, mint a virágnak a napvilágra, vagy mint a léleknek az imádságra. A hétköznapok összetörhetnek, megalázhatnak, kiábrándíthatnak, de a krisztusi ember ezeken túl a vasárnapok fényében meggyógyul, fölemelkedik, megalázkodik és újra reménykedik. Az Istent szomjuzó ember számára a vasárnapoknak külön lélektana van. Ez a lélektan az evangéliumok. A keresztény ideálok hős oázisa, amely az egyetlen szilárd pont a végtelen világűrben, ahol az ember védve van az üdvösség számára. Ezen az oázison frissül fel vasárnaponként a hétköznapok harcaiban elalélt lélek, ha van annyi ereje és bátorsága, mint a kis gyermeknek, aki elengedte már a bölcsőjét, hogy megközelítse az evangéliumok oázisait.

Az nem igaz, hogy az embernek nincs szüksége erre a felfrissülésre. Az sem igaz, hogy ma már nincs szükségünk Jézus tudományára. Nem igaz az sem, hogy az ember Isten nélkül is tud élni. Ezek csak a materialista élet boldogtalan csatakiáltásai. A pillanatnyi sikerek, vagy az összetört remények ujjongásai, vagy lemondó kegyintései. A lelket úgy alkotta meg az Isten, hogy örökösen szomjuhozza a krisztusi élet áldott magaslatait.

A mai időket még nem lehet istenes kornak nevezni. Közelmult évtizedek gyilkos erőfeszítései mélyen belevágták keselyükarmaikat az ember testébe s haláratépett szívek véres zuhatagával alásodorták a lelkét is az evangéliumos élet napfényes mezőiről. De holtpontra jutottunk már. *Az anyag, a fegyver és az arany üdvösségében keservesen csalódott ez a nemzedék.* Koldus családok, hazátlan nemzetek nyöszörgő imái, állástalan diplomások s a reménytelen jövő letergiájával tanulásra ösztönzött ifju seregek gyötrelmes tépelődései megdallamosították már a sirbahullott racionális és materiális századok halotti énekeit. Porbaesett álmok, hazug ideálok mohacsi mezején, kiélt gondolatok, összetört valuták mohi pusztáján halálraszomjazott a lélek. A kereszténység szaharáján a tervszerűen előkészített vihar rombadöntött mindent, amit eddig szépnek, jónak, örök értéknek gondoltunk. Megtagadtuk Krisztust s gőgös hitetlenségünk most ránk zudította a régi

*) Konferenciabezáró beszéd főbb gondolatai 1934. január 7-én.

kérdést: Ki fogja megváltani e világot? Hol vannak azok az eszmék, amelyek fölfrissítik az emberiség lelkét s új szint és tartalmat adnak a kilátástalan, üres életnek? A lélek azonban nem fog elbukni most sem. Ha alázuhant a képzelt magaslatokról, lenn a mélyben megcsattogtatja szárnyait, lerázza magáról a fekete port és a reáomlott sziklaköveket s ujrakezdi a harcot, de már nem a régi uton többé. Így vagyunk mi most a XX. század elején. Senki sem tudja, hogy milyen lesz az új kibontakozás. De imádságos órák áhitatos csöndjében lehetetlen észre nem venni, hogy *lenn a mélyen morajlik valami*. Betemetett kutak üdítő vizének forráslüktetése. Az evangéliumok jézusi gondolatai, melyekben ha még egyszer megfürdik az ember, megtalálja bennük az egyetlen módot a helyes kibontakozásra.

Szomorú, de úgy vagyunk mi most, mint Izsák a Gérár völgyében. Megfáradva, összetörve, a szomjuságtól agyongyötörve elérkeztünk a betemetett kutak kietlen völgyébe.

Izsák a Gérár völgyében a szomorú romok, a feltöltött kuthelyek fölött nem áll meg tétlenül, hanem kezébe veszi atyja ásóját és kiássza a betemetett forrásokat. És Gérár völgyében új élet támadt, a régi tenyészet újra felsarjadt. A kutató fiú meséje kiált hozzánk unitárius testvéreim! Nem az evangéliumokból, nem is Jézus gondolatvilágának misztikus légköréből, hanem a küzdelmes történelem legküzdelmesebb eseményeiből.

A történelem, azt mondják a tudósok, gyakran megismétlődik. De, ha soha se ismétlődött volna eddig, a kutató fiú élethalálvivódása most beteljesedett rajtunk. Pedig itt nem is igen lehet romokról beszélni. Hiszen az unitarizmus ezen a területen vagyoniilag gazdagabb, mint volt régen, amikor még Dávid Ferenc erdélyi küzdelmeivel egyidejűleg itt is a hivek evangéliumi öntudata jelentette az unitarizmus erejét. De nekem úgy rémlik, hogy ez csak csalóka látszat s a valóságban a *batalmas épülettömbök között romokon járunk, a krisztusi kereszténység, a dávidferenci vallásos unitarizmus betemetett kutjain s az igazi élet lent morajlik a mélyen*. Ne higyjünk azonban, hogy a mi vallásos hitünket és öntudatunkat egyedül a háború tette tönkre. Hiszen abban a véres zivatárban, a haláltorkában még sokszor imádkoztunk is. *Nekünk az áltudományok voltak a sirásóink*. A mi vallásos életünk a racionális gondolkodás sziklakövei alatt buzog, s vallásos hitünk a materiális élet üdvösségébe vetett hitünk víztelen pusztáin sorvadt el. Oh bár inkább még ezerszer szegényebbek volnánk, csak a Dávid Ferenc törhetetlen hitével tudnánk imádkozni, templombajárni, tudnok az evangéliumokat szeretni és tudnánk vallásos életet élni! De hol vannak ma ezek az áldott vizű kutak? Betemették a legveszedelmesebb ellenségeink: a pénz és a vagyon, polgári életünk nagy elfoglaltságai, modern látókörünk csalóka horizontjai, az önző érdekek fekete sziklakövei és a hitetlenség s az Isten nélküli élet mesterségesen táplált penésztelepei. Az Isten neve, az imádság ereje és az evangéliumok

szellemivonásai megfagyott mósolyok csupán az emberiség arcán.

Azt mondjuk magunkról és ezt büszkén mondjuk, hogy Krisztus nyája vagyunk Esztelen nyáj, amelyik tudatosan barangolt el a Jézus által ásott kutak himes völgyéből. S epedő szomjuságunk gyötrelmeiben kenyérért és a föld kincseiért kiáltunk és nem vesszük észre, hogy az ő kutjainak vizére szomjuhozunk. Hát meddig tart még ez a hazug önámítás. Szép dolog a múlt örökségének kinjait hordozni, de higyjétek el ennél ezerszer nagyszerűbb a múlt romjai alól az igazi életet kiásni. Unitárius testvérek! Nem érzitek, hogy a fölkaavart élet arcotokba homok szemeket sodor. Az Isten nevében hivlak: ne engedjük itt az evangéliumok áldott kutjait végkép betemetni. Ásót végy a kezébe unitárius testvérem s először önmagadban ásd ki a krisztusi élet kutjait. A sziklaköveket, a homokszemeket, amit már a lelkedre rakott az élet, rázd le magadról, hogy buzogjanak benned az evangéliumok tiszta vizei. Mert ha ez a forrás árasztja panaszaidat és imádságaidat az Isten felé, talán egykor neked is jobb sorsod lesz itt. Nem azért hivlak, hogy megváltssuk a világot. Az Isten dolga ez. Csak azt szeretném elérni veled, hogy ne maradj ott a nagy tömegben, amely ma is feszítsdmeget kiált s ha teheti, ma is keresztre feszíti Krisztust. De hidd el, hogy ez a tömegeből való kiállítás megérhet egykor annyit, mint itt a földön a legjobb állás, amelytől te is üdvösségedet vártad. Nem azért hivlak, hogy tedd le a válladról a nehéz keresztet, melyet örökségül kaptál. Csak azt akarom, hogy te ezért a keresztért ne okold és ne átkozd az Istent. Nem azért hivlak, hogy csodát tegyék veled, csak azt akarom, hogy hagyd ott azokat, akik fásult közönnyel, modern hitetlenséggel azt mondják, hogy nekünk már úgy is minden mindegy. Unitárius testvérem! jöjj, legyünk kutások. Bontogassuk az élet omladozó falait. Az unitárius házak kőkemény tégláit malterozzuk újra életünk csodákra is képes istenhitével. *Változtassuk meg azt a beteges, öreg gondolkodást, hogy a téglafalak a mi bázisunkban védvartartják a hitet s mutassuk meg, hogy nem így van ez jól és hogy a mi egyházunkban is a hit tartja meg még az omladozó falakat is.*

Jöjj legyünk kutások együtt. Jöjj csak ásuk önlelkünkben Krisztus kutjait. Keressük az evangéliumok harmatcsöppjeit.

S ha csak szemernyit is találunk belőlük, szeressük ezeket az Isten forrásait. Lelkesedjünk érteük. Frissüljünk fel bennük. És azután ásunk még mélyebbre, amíg életereinkben föl nem buzog maga az Isten. Oh, ha ezek a vizek eláradnának egyszer bennünk. Milyen másképpen lenne itt egyszerre minden. A kis források imádságainkban csörgedező patakokká válnak. Életünkben megáradnak az evangéliumok és sodró árjuk magukkal ragadják a cselekedeteinket is s ahol ez a csodálatos víz végig arad bennünk, megtermékenyülnek rajtunk az Isten vetései...

Lehet, hogy te most még mósolyogsz ezen unitárius testvérem. Talán nem is tehetsz róla, mert sivár körülütted minden és a betemetett

lyes rendszeresen beindított állomáshelyeken *Pestszenterzsébeten és Pestszentlőrincen* havonta kétszer, *Kispesten, Csepelen, Újpesten és Rákospalotán* havonta egyszer, *Sashalom* központtal pedig évente négyszer végzünk szolgálatot. Sashalom mellé csatlakozik az idej esztendőben *Budafok* is szintén évente négy Istentisztelettel. Az elmúlt esztendőben összesen 65 Istentisztelet tartott a hivek részére, míg a jövő évben már 72 Istentiszteletben fognak részesülni. Ebben a csoportban az egyenletes fejlődés jelenségeit tapasztaljuk, a szolgálatok ideje rendszeresen meg van állapítva, már benne él a hivek tudatában, akik lelkes világi papjaik vezetése mellett dicséretes szorgalommal járnak el az Istentiszteletekre, s a maguk kicsiny körében igyekeznek egymást figyelemmel kíséreni; gyermekeik unitárius hitvallásos hitoktatásáról gondoskodás történt, s saját körükben igyekeznek megindítani s néhol meg is oldani a karitatív megsegítés kérdését is. Ebben a munkában rendszer van, s ennek eredményeképpen a munka melynek multja alig néhány esztendő, a fokozatos fejlődés utján van.

Négy anyaegyházunkban élő és pestkörnyéken gondozott hivek mellett az elmúlt esztendőben 19 helyen tartott unitárius Istentisztelet 70 alkalommal, ahol leányegyházköztségbe szervezett, vagy szórványokban élő hivek előtt hirdettük az Isten igéjét. Az egyház egyik legszebb feladata ezeknek a helyeknek az Istentisztelettel való ellátása, ahol az egyes vidéki gócpontokat összesítve 820 lelket, a hivek 13,08 %-át találjuk. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy ezen a téren is a fokozatos fejlődés, a munkamezők folytonos kiszélesedésével találkozunk. Az idén beszervezett hét új állomáshelyel együtt már összesen 19 helységben fordultunk meg. A jövő esztendő feladata lesz ennek a számnak öt új állomáshely beszervezésével 24-re való emelése. Szeged, Orosháza és részben Gyula gondozását Bíró Lajos, Böhönye pásztorolását Bartók Géza, Dévaványa szolgálatát részben Benke Gyula látta, míg a többi helyek szolgálatát Józán Miklós, dr. Csiki Gábor és Ferencz József látták el. A vidéki állomáshelyek közül a legtöbb megyei központban fekszik, ahová az ott helyben lakó hivek mellett a környéken lakók, néha 20-50 km. távolságból is elzarándokolnak, hogy vallásos lelkük kívánságainak eleget téve, unitárius hitűségükről bizonyosságot tegyenek. *Józán Miklós* vikárius vezetése mellett és utasításai alapján most dolgozunk egy munkaterven, mely ennek a munkának a kiszélesedését célozza.

Ha összesítésünket elvégeztük, akkor megállapíthatjuk, hogy az anyaegyházakban, pestkörnyéken és a vidéken élő hiveink közül az összes hivek 76 százaléka részesült többé kevésbé gyakran az unitárius szószéki szolgálat áldásaiból. Közvetve pedig az egyes vidéki helyek környékéről beutazó hiveket is beleszámítva mintegy 85 százalék, tehát összesen csak 15 százalék, kb. 1000 lélek maradt megfelelő lelki gondozás nélkül. *Harminchárom helyen több, mint négyszáz alkalommal szólalt meg az egy igaz Istennek igéje, magyar unitárius lelkész ajkain, a csonka országban az elmúlt 1933-ik*

esztendőben. Mindez, bátran elmondhatjuk eredmény, melyre örömmel tekintünk vissza.

Nem lenne teljes visszatekintéstünk, hogyha nem tekintenénk előre is, hogy a jövő számára a mult tanúságait átmentsük. Az egyházi élet mindig ott a legélénkebb, ahol az erősen meg van szervezve *Tanúságul kérjük az arra alkalmas helyeknek mielőbb leányegyházközséggé való beszervezését, melyre vonatkozó körj közgyűlési határozatunk végrehajtásra várakozik.* Ha pedig több beosztással dolgozunk, akkor sajnos odahaza szolgálatot végezni nem tudó polgárdii lelkésztestvérünk is abba az áldásos helyzetbe kerülhet, hogy a szolgálatba intenzívebben bekapcsolódhat.

Ferencz József.

MAI KÉRDÉSEK.

Az unitárius egyházi alkotmány revíziója.

Egyházi törvényünk kodifikálásának kérdése különösen annak a kiélezésével került a nagyközönség elé, hogy egyházi főtestületeink: az E. K. Tanács és Egyházi Főtanács átszervezendők. Lényegében az egyházi szervezeti törvény revíziójáról volt szó.

Ebben az irányban a dr. Ferenczy Géza főgondnok elnökle alatt megalakított bizottság az 1932/33. évben tiszteletre méltó munkát végzett, amidőn előzetes tanulmányozások és egyéni részlettervek elkészítése után 1933. évi március hó 27—29. napjain Székelykeresztúron tartott szakértekezletén a tervezet alapvető irányelveit megállapította és a szervezeti törvény anyagát letárgyalta.*

E tanácskozásra dr. Ferenczy Géza biz. elnök a szervezeti törvény vázlatát már előkészítette volt, azonban az értekezlet állásfoglalása előtt a tervezet rendszeres kidolgozásáról nem lehetett szó.

Az értekezlet befejezte után a szervezeti törvény revízióját sürgető kereszturi hitrokonok összeállottak és a teljes szervezeti törvényt felölelő javaslatot (1—315) elkészítették s a munka előbbre vitele céljából átadták dr. Ferenczy Géza elnöknek.

Az említett értekezleti jegyzőkönyvet, dr. Ferenczy Géza elnök vázlatvezetét és a kereszturiak tervezetét 1933. évi július havában részletesen áttanulmányoztam s megállapíthattam, hogy szervezeti törvényünk rendszeres átdolgozására a bizottság tagjai lelkes és komoly munkát végeztek.

A munkálatok irányítója és a kodifikáció rendszerességének a biztosítója dr. Ferenczy Géza főgondnok volt. Országgyűlési képviselősege idején kifejtett előadói tevékenysége, egyházi életünkben évtizedek óta kifejtett széleskörű munkássága és az egyházkormányzásban való intenzív tevékenysége ezidő szerint kizárólag őt predesztinálják arra, hogy az egyetemes egyházi kívánalmaknak megfelelő kodifikációs munkát a megvaló-

* Az értékes jegyzőkönyvet dr. Fekete Gyula állította össze szakszerű tömörséggel.

sulásig juttassa. A bizottság tagjainak lelkes munkássága, a részletjavaslatok készítése körül tanúsított készsége és hozzáértése mindenestre nagyban hozzájárultak a javaslat megfelelő előkészítéséhez, azonban — anélkül, hogy ezáltal egyesek különös értékét és tudását csökkenteni akarnám — a széles látókörrrel és az összefüggések alapos ismeretével rendelkező dr. Ferenczy Géza főgondnokunkban látom azt az értékes férfiut, aki a törvényhozási nagy problémát hivatva van megoldani.

Az 1933. év július havában nála tett látogatásom alkalmával minden idejét és munkaerejét arra fordította, hogy a már említett előmunkálatok anyagának felhasználásával, értékesítésével a bizottság nevében az E. K. Tanácshoz benyújtandó javaslat végleges szövegét és indoklását elkészítse.*

A nagyközönség, sőt a munkába be nem folyt afiai nem is sejtik, minő nagy fáradságot és megfeszített szellemi munkát igényel egy szervezeti törvény rendszerbe foglalása és megszövegezése.

Én, aki szintén készítettem néhány törvénytervezetet, illetékesnek tartom magamat annak a megállapítására, hogy az unitárius egyház hálára van kötelezve dr. Ferenczy Géza főgondnok afiával szemben, hogy e munkát vállalta s amely kötelességének az ő odaadásával és közismert egyházszeretettel derekasan meg is felelt.

Az a javaslat, amely az E. K. Tanács elé került, ennek intézkedése folytán ezidő szerint az egyházkörök előtt van véleményes jelentések céljából.

A csonkamagyarországi hiveknek is alkalmuk van ezzel a javaslattal foglalkozni. Az Igazgató Tanács egy öt tagu bizottságnak adta ki tanulmányozás és véleményes javaslatkészítés céljából

E törvénytervezetre érdemleges megjegyzéseimet a kívánatos formában alkalmam lesz a bizottság munkálatai rendén megtenni.

Ezuttal csak azt emelem ki, hogy egyházunk minden tagja megnyugvással veheti tudomásul, hogy az egyházi reformok vihara ily értékes munkában jutott erőre.

E munkálat lényegében — az E. K. Tanács és Főtanács összeállítására vonatkozó gyökeres reformoktól eltekintve — a mai egyházalkotmány rendszeres összefoglalása.

Ez a javaslat az egyházi közszellemre máris megnyugtatólag hat és hivatva van már a legközelebbi jövőben az együttes békés munkát valóra váltani. Amde most is vallom, hogy nem a szervezeti törvény hivatott a lelkeket megtermékenyíteni, hanem csak az önfegyelméssel és fegyelmezett lélekkel végzendő közös munkával tudjuk egyházi szervezetünk működését áldásossá, tartalmassá, építő irányu egyházi tevékenységgé átvarázsolni.

Ebben az irányban azonban kívánatosnak tartom, hogy egyházi törvényeink kodifikálása ne szorítottassék csak a szervezeti törvényre: egyházunk alkotmányára, hanem az arra hivatott erők dr. Ferenczy Géza főgondnokunk mellett vállalják a

* Dr. Fekete Gyulával ekkor már folyt a levelezés, hogy a javaslat sokszorosítása miként és hány példányban történjék.

többi törvények egyidejű átnézését és a Szervezeti Törvény-nyel való összhangba hozatalát!

E tekintetben a követendő rendszert ezelőtt 12 esztendővel kifejtettem törvénygyűjteményem I. kötetében (210-15 l.), amidőn az „*írott jogszabályokat*“ osztályoztam.

Törvénygyűjteményemben a Szervezeti Törvényt

I. törvénynek jeleztem.

II. törvénycikk volna: Az Istentiszteletekről.

III. törvénycikk volna: Az egyházi szolgálatokról.

IV. törvénycikk volna: A belső emberek választásáról stb. stb.*

A dolog természetében fekszik, hogy ez az osztályozás a mostani kodifikálás rendszerében jecsesedhet ki és a *sorrend* változhatik is.

Szerény véleményem szerint a kodifikáció munkája azonban le van egyszerűsítve, megvan könnyítve azáltal, hogy az írott jogszabályokat összeszedtem és rendszerbe foglaltam. Azóta a vonatkozó szabályok jelentősége is az állami törvények és rendeletek folytán változott, de legalább megvan a keret, amelyben a munkát elvégezni lehetne. És itt a kodifikáló bizottság tagjaira és különösen a kereszturi afiakra gondolok. Azzal az energiával és egyházszeretettel, amelyet ismételt megállapíthatok, a munkámban felsorakoztatott anyagot egymás között felosztva — a Szervezeti Törvény kritikájának elkészítésével kapcsolatban — könnyen átvizsgálhatnák.

Ebben az irányban az E. K. Tanácsnak is kötelessége irányítólag fellépni, ha fél munkával megelégedni nem akar, mert az 1920. évi főtanács az írott jogszabályok osztályozását az E. K. Tanácsra bizta. Ez a mai napig sem történt meg, mert az E. K. Tanács senkit ennek előkészítésével meg nem bízott. Most itt van a kedvező alkalom. A kodifikáló bizottság ez osztályozás keresztül vitelével és a vonatkozó írott jogszabályok revíziójával is megbízandó volna.

Gyűjteményes munkám az anyagot elég ki-

* A világi jogászok jól tudják, hogy mily nagy előnyt jelent a törvények egységes idézésének rendszere. Enélkül összevágó munkásságot nem is lehet kifejtetni. Gondolom, hogy egyházi törvényeinkben is kívánatos volna az általam kezdeményezett rendszert most már alkotmányosan is megvalósítani.

Törvénygyűjteményem kibocsátása után rendszeresen hivatkoztam az I. vagy II. V. tc. X. §-ra s beadványaim utján is törekedtem a gyakorlatba átvinni. Ismerem, hogy a hiuságnak ugy az alkotó munkában, mint az elgáncsolásban mekkora szerepe van. Engemet hiusági kérdés soha sem bántott. Én csak alkotni, rendszerezni akartam.

A gáncsolók azonban rögtön készen voltak a jelszóval: „magán munka írójának nincs joga törvényosztályozásra!”

Teljesen igazuk volt. Én nem is „jog” alapján vittem keresztül osztályozásomat, hanem a *tudományos értékű munkákat megillető szabadság folyamánként*.

A kodifikációval foglalkozó bizottsági tagoknak figyelmébe ajánlom gyűjteményes munkám I. kötetének, *zárszavát!*

Sokkal nagyobb jelentőségű gondolatok maradtak megvalósulatlanul, azonban egyházi adminisztrációnk egyszerűségénél mégis csak nagy jelentősége volna a jogszabályok osztályozásának és az idézés rendszeressé tételének. Tudom, hogy sokan e gondolatot nem képesek értékelni, de ennek nem a gondolat az oka.

merítően sorolja föl, de a későbbi évek egyházi írott jogszabályaival kiegészítendő.

Én nekem ez az anyag összegyűjtve a rendelkezésemre áll, mert a határon túl csak ily gyűjteményes anyag birtokában tudok a felmerülő kérdésekben tájékozódni.

Mindezeket szükségesnek tartottam a kevésbé tájékozott csonkamagyarországi hívek, a kodifikáció iránt érdeklődők előtt feltárni, mert az a benyomásom, hogy még a kodifikációval foglalkozók sem fektettek ezekre súlyt és a Szervezeti Törvény előkészítése által a kodifikálást megoldottnak nézik. Téves nézőpont!

Egyházi törvényeink a legkülönbözőbb irányzatokban keletkeztek és a szervezeti törvénnyel eddig se hozták összhangba. Ez az oka annak, hogy a törvények kellő összhangja híján egyes esetekben oly különféle nézetek, vélemények alakulnak ki.

A kodifikációs bizottság értekezleti jegyzőkönyve se terjeszkedik ki ezekre a szempontokra — bár a törvényhozás előkészítésének elmellőzhetetlen feltétele, hogy a kapcsolatos intézmények jogszabályai is megfelelő figyelemre méltattassanak. Egyházi téren a szervezeti törvény kétségtelenül oly alapvető törvényhozási tény, hogy a többi törvények átvizsgálását is szükségszerűleg maga után kell, hogy vonja. Erre oktató példa a ref. egyház újabb törvénygyűjteménye is.

Az E. K. Tanács a Szervezeti Törvény javaslatának végleges szövegezése alkalmával tehetné meg legcélirányosabban a vonatkozó rendelkezéseket. Természetesen a kodifikáló bizottság elnökének és tagjainak előzetes meghallgatása és az ő munkatervök előzetes megismerése nélkül a kifejtett irányban intézkedni nem kívánatos.

Azt gondolom, hogy az összes egyházi erők összefogásával ma csak ez lehet a jelszavunk: föl a munkára!

Dr. Tóth György.

A JÖVŐ UTJAIN.

A magyar jövő utja.

(Megnyitó beszéd a Dávid Ferenc Egylet január 19-én tartott estélyén.)

Minden ilyen összejövétel, mint a mai is, egy kis pihenő kell, hogy legyen az élet zajlásában, ahol a jelenlevők, elfelejtve a mindennapi gondokat, ismertetések és művészet által lekötve ezekben gyönyörködve és felfrissülve új erőt merítenek a megélhetés nehezede terhei elviselésére.

Egyesületünk irányt képvisel, ez az irány *nemzeti és hazafias*, célja a keresztény erkölcsi élet ápolása mellett egyike lenne azon kapcsolatoknak, amelyek az Erdélyből ideszakadtakat összetartják és az egész *magyarság egységét* propagálják.

Politikával nem foglalkozunk, felekezeti különbséget pedig nem ismerünk. *Dávid Ferenc*

nem tett különbséget hit és hit között, amidőn azt hirdette, hogy az *egyén hite Isten ajándéka*. Ezen meggyőződésből kiindulva lett az unitárius egyház a vallásszabadság hirdetője és ennek hatása alatt Erdély a vallásszabadság korai hazája. A mások hitének tiszteletben tartása azonban nem jelenti a saját hit és meggyőződés gyengését, mert, ahol a hit gyenge, ott az nem hit és akinek nincs meggyőződése, annak hite sem lehet.

Ha szétnézünk a ma világában, mintha a *hitnek újraéledését* látjuk. A gonddal küzdő emberiség Istenhez fordul, mert a hit az az erő, mely az élet küzdelmeit átsegít és a földi élet végső pillanatában mint egyedüli barát áll az eltávozó mellett.

A mai kor politikai reformátorai tisztelettel állottak meg a hit és ennek látható megtestesülései az egyházak előtt. Egyedül a romboló bolsevizmus kísérelte meg ezek megsemmisítését, hogy mily eredménnyel, azt a jövő fogja megmutatni.

Mussolini felfogása a hitről és egyházzal közismert, ahhoz pedig, hogy Hitler felfogását e téren ismerjük, Hitler egész elgondolásának ismerete szükséges.

Ezen elgondolás kétségtelenül a legrendszerezesebb és legnagyobb elgondolás, mely évszázadok óta emberi agyban megszületett, *azonban kizárólagosan német*. A német fajnak egyesítése egy birodalomban, a német faj uralkodóvá tétele elsősorban Európában, még más fajok rabszolgasága árán is, ez az, amit Hitler „Mein Kampf” című könyvében hirdet. Nem akarok ezen rövid megnyitó keretében a hitleri elvek ismertetésére kitérni, amelyek, mint mondtam — egy nagy és rendszeres elgondolás eredményei, azonban szükségesnek tartottam ezen *egész elgondolás egyoldalúságát és kizárólag német voltát hangsúlyozni*, mert ez teszi érthetővé, hogy miért nem felel meg Hitler elgondolása teljes egészében a *magyar vágyaknak és viszonyoknak* és magyarázza meg azt, hogy Hitler még az egyházak tanáink is a német faji eszme szolgálatában való beállítását kívánja. Könyvében kijelenti, hogy a katolikus egyház öröksége, hogy a papok egyházukkal szemben subjektívek, nemzetükkel szemben objektívek és mindent, ami nemzetüket érinti, ekként ítélnék meg, holott ennek megfordítva kellene lennie.

A magyarországi egyházak a világháború alatt és a világháború szerencsétlen befejezése óta hazafiasságuknak és a nemzethez való ragaszkodásuknak oly sok és fényes tanujelét adták, hogy őket ily szemrehányás nem érheti és el kell ismernünk, hogy a magyarországi egyházak a magyar nemzeti érdekeknek az egyházi érdeket mindenkor alárendelték.*

Hitler a magyar multat és viszonyokat nem ismeri. Világosan kitűnik ez könyvéből, ahol Magyarországról csak annyiban emlékezik meg, hogy előadja, hogy Budapest, Prága, Lemberg és más

* Ez azonban csak addig helyes, amíg a vallás „szellemi” érdekeit nem veszélyezteti. (Szerk.)

provinciális városok fejlődése és önálló kulturális életének megteremtése és ezek vonzóereje voltak az osztrák monarchia szétbomlásának főtenyezői.

Tanai egyéb vonatkozásaiban sokszor irányadóul kell, hogy szolgáljanak nemzetünknek, azonban nemzetünk józan ésszel nem lehet a nagy német uralmi vágyak csatlósa és propagálója és nem szolgálhat oly eszmét, mely azt hirdeti, hogy a német nemzetnek joga van új területek biztosítására és fegyveres erővel való megszerzésére Európában, mert szaporodó népessége megélhetésének biztosítására jelenlegi területe nem elegendő.

A magyar nemzetnek az élethez való joga ép oly történelmi, mint a németé és nem érdeke egy oly teoria terjesztése, mely kizárólag az erősebb jogára felépítve a gyengébb rabszolgaságnak természetességét hirdeti.

A magyar nemzet csak saját helyzetéből indulhat ki, nem vehet át egyszerűen oly külföldi tanokat, amelyek propagálásával saját sirját ássa meg.

Elérkezett az utolsó óra arra, hogy magunkra találjunk, hogy önmagunkba szállva, önmagunkat revideálva megtaláljuk azt, ami mindannyiunkat összeköt és annak tudatában, hogy magunk erejére vagyunk utalva, megtegyünk mindent, ami saját erőnk fejlesztésére szükséges és hasznos.

Ez pedig nem lehet más, mint amit Hitler tanit reánk nézve elfogadhatatlan tételein kívül, és nem német, hanem magyar nemzeti értelemben alkalmazva: a magyar faj vértisztaságának biztosítása, a magyar faj történelmi múltjának megbecsülése, a magyar faj élethez való jogának, kulturális fölényének hirdetése, a magyar jövő, a magyar ifjuság ily értelemben való tanítása és megélhetésének biztosítása és az egész magyar nemzet összefogása a célból, hogy a történelmi hivatásu magyar nép egyesülése biztosítva legyen.

dr. báró Daniel Gábor.

Bibliai naptár.

A farsang idejét az u. n. böjti időszak követi a keresztény naptárban. A régi időben a farsang tobzódásait, testi-lelki kilengéseit, a testnek megtartóztatása követte: az ételekről való lemondás. A jézusi kereszténység az életnek ezt a kettősségét nem ismeri. Számára az egész élet állandó és folytonos böjt: a bűntől való megtartóztatás, a bűnökből való felemelkedés.

Február 18—21. 130. zsoltár.

Február 22—24. 32. zsoltár.

Február 25—28. 51. zsoltár.

Március 1—3. Ézsaiás 58. r. 1—5. v.

Március 4—7. Ézsaiás 58. r. 6—14. v.

Március 8—10. Joel 2. r. 12—17. v.

Március 11—14. Joel 2. r. 18—32. v.

Március 15—17. Ézsaiás 53. r. 1—9. v.

Március 18—21. Márk. ev. 10. r. 32—33. v.

Március 22—24. Márk. ev. 11. r. 1—10. v.

Böjti Istentiszteletek lesznek a Koháry utcai templomunkban február 18-tól március 25-ig terjedő időben minden vasárnap délután 6 órakor. Az Istentiszteletek tulajdonképen konferencia beszédeket foglalnak keretbe erről a témakörrel: az unitárius hit alaptételei. A sorrendjük a következő:

Február 18. Isten (Józan Miklós.)

Február 25. Jézus (Barabás István.)

Március 4. Szentlélek (dr. Csiki Gábor.)

Március 11. Egyház (Pethő István.)

Március 18. Bűnbocsánat (Terencz József.)

Március 25. Örökélet (dr. Iván László.)

Az Igazgató Tanács január 23-án tartotta meg évnegyedi rendes ülését.

Mikó Ferenc főgondnok h. elnöki megnyitójában rendkívül kegyeletes szavakkal emlékezett meg Csifó Sallamon v. theologiai dékán, Pál Ferenc m. kir. tanfelügyelő és Dókus Ernő v. ref. konventi elnök haláláról.

Az elnökileg elintézett ügyek letárgyalása után az ujonnan megválasztott igazgató tanácsosok eskütétele következett, majd a Misszió Ház évnegyedi jelentése és 1934. évi költségvetése szerepelt a tárgysorozaton.

Dr. Tóth György indítványa alapján az Igazgató Tanács az állandó vegyes bizottság tanügyi előadójává Kovács József, a belmissziói ügyek előadójává dr. Csiki Gábor, a pénzügyi, gazdasági és általános közigazgatási ügyek előadójává pedig Kelemen Béla afiait választotta meg. Az egyházi törvénytervezet tanulmányozása és javaslattétel céljából az Igazgató Tanács dr. Tóth György elnöklete alatt Barabás István, dr. báró Dániel Gábor, dr. Zsákó Gyula és Kelemen Béla tagokból álló bizottságot küldött ki.

Dr. Zsákó Istvánnak az egészségügyi kivánalmaknak az egyházi szertartások (urvacsora) rendjén való fokozottabb érvényesítésére, valamint az unitárius lexikon kiadására irányuló javaslatát az Igazgató Tanács vélemény nyilvánítás végett a budapesti egyházközségnek adta ki.

Dávid Ferenc Egylet januári felolvasó estélyét Józan Miklós vikárius szép és szivhezszóló imádsága vezette be. Dr. báró Dániel Gábor elnöki megnyitójában a mai modern kor eszméramlatairól emlékezett meg s jelölte meg azok között a vallásos ember helyét. Özv. Kovács Józsefné Tüdös Ilona írónő a francia protestáns egyházak gyarmati missziós tevékenységét ismertette. Vázolta, hogy a római katolikus missziói munka mellett a XX. században a protestáns missziói tevékenység is szép eredményeket ér el, a gyarmati politika káros kilengéseit ellensúlyozni tudja és a gyarmatosítás alá vett terület kulturális építésének felépítése lassanként teljesen az ő kezébe kerül. Így elérhető az, hogy vallásos nevelésén keresztül, vallásos kulturát ad a civilizálatlan emberek kezébe. A műsor művészi számait Petry Kató és Bergmann Sándor, a m. kir. Operaház, Pataky József a Magyar Nemzeti Színház tagja és Mikusz Csák István tanár művészi ének, gordonka, orgona számai és szavalata tették változatossá és feledhetetlenné. A zárszót dr. Csiki

Gábor lelkes mondotta. Az egyesület legközelebbi estélye február hó 23-án este 6 órakor lesz. A következő estély előadója dr. Tóth György m. kir. kuriai bíró, egyházközségi gondnok.

Egyházközségi vacsorát rendeztünk a Dávid Ferenc Egyesület estélye után jan. 19-én. Sajnos, hogy talán a karácsonyi ünnepek akadályoztak meg sokakat abban, hogy a vacsorához szükséges egy pengőt előteremtsék. A legközelebbi vacsorát az egyházközség férfi tagjai részére február 23-án, a Dávid Ferenc Egyesület estélyét követően fogjuk megrendezni. A vacsorán hazai módon készült disznótórost fogunk felszolgálni. Ára ennek is csak egy pengő lesz. A figyelmet már jó előre felhívjuk arra, hogy csak azoknak tudunk vacsorát biztosítani, akik ezt előre bejelentik.

A **Heltai Gáspár** bibliakör működése iránt mind nagyobb az érdeklődés. Azoknak, akik állandó résztvevőül kívánnak feliratkozni, rendszeresen küld a kör titkára Ujvári László számfőtanácsos meghívókat emlékeztetés céljából. A Biblia világa csodálatos és fölemelő, erről tanulmányozók nyilatkozatai. Legközelebbi órák február 22-én és március 8-án este 7 órakor. Husvét előtt több bibliaköri óra nem is lesz. A bibliai naptárra felhívjuk a körtagok figyelmét.

A „**Kévekötés**“ c. ifjúsági lapnak a magyarországi unitárius ifjúság köréből is megvannak a munkatársai s a lap egy harmad részben a magyarországi ifjúsági írók cikkei, írásait állandóan közli. Eddig *Ferencz József, Gálfalvy Zoltán, Hollósy Filep Klára, dr. Iván László, Maksay László, Pethő István és Vass Flóra* neveivel találkoztunk a lap hasábjain. A legutóbbi körlevélben kérték fel az ifjúsági vezetők egyházunk vezető embereit, hogy a lapot 2 P-ös előfizetésükkel támogassák. Ifjúságunknak és az ifjúság barátainak szíves figyelmébe ajánljuk e szép multra visszatekintő, hézagpótló folyóiratot.

Az öregcserkészek estje. A János Zsigmond cserkészcsapat öreg cserkészei f. hó 17-én szombaton este fél 8 órakor a Misszió Házban táncestélyt rendeznek. Az estélyre meghívóik már kimentek s hihetőleg szép eredménnyel fog zárulni ez a cserkésztalálkozó is. Belépődíj nincs. Ruhatári díj mindössze 50 fillér. Jó munkát!

Öt éve áll fenn a János Zsigmond cserkészcsapat. Ugyanis 1929. április 10-én történt meg a csapatnak az Orsz. Cserkészszövetség által való leigazolása. A csapat öt éves jubileumát csapatünnepélllyel fogják megünnepelni a fiúk, amelyre már most készülődnek. Felhívjuk rá olvasóink és a cserkészlet minden barátjának figyelmét.

Az Unitárius bált pótló első és második Brassai egyesületi táncestély szép sikerrel lezajlott. Tisztelettel kérjük védnökeinket, akik felhívásunkat megkapták, hogy adományaikkal járuljanak hozzá a tanulmányi segélyalap megteremtéséhez. Kétszeresen segít az, aki a mai nyomoruságos időben is meghallja az ifjúság feléje forduló segélykérését. Kérjük a segítséget az egyesület pátronus védnö-

keitől, de elvárjuk és erkölcsi kötelességévé tesszük a segélynyújtást mindazok számára, akik a múltban az egyesület támogatását és segélyeit saját személyükben érezték. Ha nehéz helyzetben is vannak, egy két pengőt tudnak áldozni, hogy ragaszkodásukat és hálájukat az egyesülettel, annak jelenlegi tagjaival szemben megmutassák.

Bizonyságtétel címen adta ki a Bethlen Gábor Szövetség dr. *Ravasz László* ref. püspöknek a Vigadóban a múlt évben a reformáció ünnepén mondott hatalmas beszédét. A beszéd azal a kérdéssel foglalkozik, hogy mi a protestantizmus lényege s a különböző korszakok hősein, prófétáin keresztül mutatja meg, hogy a protestantizmus az ember örök bizonyságtétele a magasabb rendű élet mellett. Ajánljuk mindenkinek e füzet komoly tanulmányozását. Ára 50 fillér. Kapható a Bethlen Gábor Szövetségnél. (IX., Rákos-u. 3. Unit. Misszió ház.)

A társadalomgazdaság és a magyar közjog átalakulása címen dr. *Ujlaki Géza* ügyvéd, budapesti egyházi kebli tanácsos tanulmányt adott ki arról az égető kérdéssel, hogy miképpen kellene egyrészt a tőke és a munka viszonyát megreformálni, hogy a jövedelmek és a közterhek egyenletesebb megoszlása jöjjön létre; hogy hogyan lehetne az életfentartásához a munkabérminimumot biztosítani. És hogy mindez létrejöhesse, hogyan kellene az egész magyar közjogot úgy átalakítani, hogy az egyrészt a külföldön (főleg olasz földön) létrejött eredmények irányában mozduljon el, de azért mégis megtartsa az eredeti magyar jellegét. Az érdekesítő füzetet minden olvasónknak szíves figyelmébe ajánljuk. Ugyancsak itt említjük meg, hogy a napokban a kormányzó elé terjesztett *Lex Venerist*, amely főleg eugenetikai kérdésekkel foglalkozik s amelyről olyan kimerítően írt a pesti sajtó, szintén *Ujlaki Géza* dr. szerkesztette. További sok szép sikert kívánunk kiváló jogtudósunknak.

Dr. Gyulai Zoltán tudomány egyetemi magántanárt Szegeden, kiváló érdemei elismeréséül a Kormányzó nyilv. rk. egyetemi tanárrá nevezte ki. Kedves Atyánkfiának a magas kitüntetéshez őszintén gratulálunk és további szép és áldásos jó munkát kívánunk.

Dr. Zsakó István és neje Árkossy Livia, mindketten ősrégi unitárius család sarjai hallották meg a Misszió Ház felhívását és ajándékozták irodánk részére a vallásszabadság kihirdetését ábrázoló világhírű tordai festmény lenyomatát. Az unitárius áldozatkészség, az élő hit nyilatkozott meg adakozásukban. Áldja meg érette őket és egész családjukat a mindenható Isten.

László Gyula kebli tanácsos, egyházi könyvtárosunk a Bethesda kórházban operáción esett keresztül. Kedves Atyánkfiának a legteljesebb javulást majd a pihenő után további szép és eredményes jó munkát kívánunk.

Nagy János rendőrtörzsőrmester egyik legbuzgóbb templomlátogatónk az Unitárius Misszió Ház könyvtára számára beköltette az Unitárius Értesítő összes eddig megjelent évfolyamait. Egyházszeretet és buzgóság bizonyítéka ez a cselekedet is. Legyen jutalma a lélek csendjében felfakadó boldogság.

Vidék.

Karácsonyfaünnep Hódmezővásárhelyen. Vá-sárhelyi egyházközségünkben is, mint minden évben, 1933. karácsonyan is megtartottuk gyermekeink számára a karácsonyfa ünnepet. December 24-én délután 4 órakor gyüle-keztek a szülők és a gyermekek a volt unitárius iskolate-remben. Zsufolva megtelt az iskola, ahol a karácsonyfa alatt ültek a kicsinyek. Ur Istennek szent Fia kezdetű ének-kei indult be az ünnepély. A gyermekek énekeltek. Azután szavalt O s v á t h László óvódás és O s v á t h Gábor elemi iskolás tanuló. Majd O r m o s Palika egy mulattató magán-számmal neveltette meg pajtásait, hogy mindenféle öröm legyen karácsony estéjén. B i r ó Lajos lelkész köszönő be-széde után, amivel a mindenféle vallásfelekezethez tartozó adományozók jóságát köszönte meg, ugyancsak a lelkész gyönyörű, színes képeket mutatott be egy-egy vetítőgéppel, igen nagy öröme, nemcsak az apróságoknak, hanem még a felnőtteknek is. A képsorozat után S u h a j i k Erzsébet polgári iskolás növendék szavalt, majd a gyermekek „Mennyből az angyal” énekkel befejezték az ünnepélyt, hogy megkezdődhessék az ajándékok kiosztása, kaláccsal, cukorkával, szent János kenyérrel és egyéb gyermekeknek való édes dolgokkal megtöltött zacskók alakjában. Olyan élmé-nyekkel mentek haza az ünnepélyről a gyermekek, hogy az új évben megkezdődött iskolában is sokáig emlegették a látott képeket. A karácsonyfa ünnepély lehetővé tételére a következők adakoztak: lisztet, tojást, zsirt, cukorkát, tejet, tejfölt stb.: özv. Fajfrik Imréné, Baricsa Zsófi, Balogh Já-nosné, özv. Zsoldos Istvánné, Koncz Jánosné, Matók Sán-dorné, Kis János, Id. Kis Pál, Dani Mihály, Szabó Lajos, Grexák Pálné, Somodi Bálintné, Ormos Ilona, Hetényi Juszt, Szathmáry Imréné, Dr. Losonczy Endre, Szikszai Imre, özv. Szabó Sándorné, Szabó Ernő, Kádár Istvánné, Szath-mári Imre, özv. Delly Sándorné, Kis Mihályné, Ifj. Kis Pál, Tolnai Imréné, Koncz János, Vajnai Sándor, Tóth Sándorné, Homócsa Dávid, Bánfi Máténé, Gulyás Ernőné, Suhajik Zoltán, Dr. Osváth Gáborné, Plavetz Jenő, és Boros Áron. *Pénzadományokat adtak:* Havránék Lajos, Fábrián La-josné, Szabó Lajos, Fülöp Károlyné, Mucsi István, Hézső Péterné, 1—1 Pengőt. Kisfaludy János, Szakács Károlyné, Kis József 1:50—1:50 P. Vajnai Mihály, Szathmári Máté, Dr. Erneyi Istvánné, Monus Jolán, Ifj. Szathmári Máté, Szöllösi Lajos, Suhajik Zoltán, Hunyady János 2—2 P. Fe-jes Sándor, Bányai Albertné 3—3 P. Kurucz István, Szik-szai Imre 5—5 P. Dr. Ormos Pál, Oláh Sándor, és vitéz dr. Kozma György 10—10 Pengőt.

Józan Miklós püspöki vikárius Hód-mezővásárhelyen. Az Orsz. Bethlen Gábor Szövetség január 27-én Hódmezővásárhelyen kul-turestélyt rendezett, amelyen Józan Miklós püsp. vikárius mondott megnyitó beszédet; ünnepi szó-nok Farkas István ref. püspök volt, míg az ün-nepélyt vitéz Csécsi Nagy Imre ny. altábornagy zárta be.

Józan Miklós a Bethlen Gábor Szövetség céljáról beszélt s azt így határozta meg: Szabad hazában Istennel az evangéliumi békességért és igazságért. A szövetség nem felekezeti, nem fajért van, hanem az emberért. Beszéde ezután hódolat volt az egyetlen főpap: Krisztus előtt. A vásárhelyi közönség viharos tapsal fogadta szép szavait és gondolatait.

Esperesi vizsgálat Hódmezővásárhé-lyen. Január 28-án délelőtt Józan Miklós püsp. vikárius prédikált a vásárhelyi templomban, dél-után pedig esperesi elnöklettel közgyűlés volt. A közgyűlés megvizsgálta az egyházközség vagyoni helyzetét is s kitűnt, hogy 1933-ban csak úgy tudták egyensúlyban tartani a költségvetést, hogy B i r ó Lajos lelkész 1892 pengőt, B o r o s Áron ének-vezér pedig 540 pengőt ajándékozott vissza a fizetéséből az egyháznak. Ez az áldozatkészség valóban megragadó, csak innen a távolból azt kérdezzük, hogy ugyan miből fog tudni még vá-sárhelyi lelkész testvérünk ennyit adni az egyház-nak, amikor a legjobb tudomásunk szerint az *állami segélyen kívül már csak néhány pengő az egyházi járandósága.* Hiába, a lélek az, ami meg-elevenít!

Az Ur asztalára Hódmezővásárhelyen kenyeret adományozott J u h á s z Imre, bort dr. vitéz K o z m a György, Orosházán kenyeret és bort adott T ó t h Lajos gondnok, Szegeden ugyancsak kenyeret és bort dr. Gelei József egyet. tanár.

Szegeden, amely Hódmezővásárhely leány-egyháza, 120 unitárius lélekkel megkezdődik febr-uár 11-én a rendes havi Istentisztelet a délelőtti órákban. Ehhez az időszerű ujitáshoz még egy hiányzik: az ifjuság megszervezése. Adja Isten, hogy ez is meg legyen!

Orosházán havonta egyszer szintén a vá-sárhelyi lelkész szolgál, mert ez az ő leányegy-háza. Vonatösszeköttetés nem lévén, a lelkész autóval jár ki, amelynek költségeit nagyrésztben a saját szegényes fizetéséből fedezi. Isten áldása legyen a magvetésen és az áldozatkészségen.

Békéscsaba szintén Hódmezővásárhely leányegyháza. Márciustól kezdve ott is megkez-dődik a rendszeres havi Istentisztelet. Hozzá tartó-zik Békés és Gyula. Az Istentiszteletek a délutáni órákban a református templomban lesznek. Ez a buzgó missziós munka Istennek tetsző; csak így lehet valamiképen megmenteni szétszórt hiveinket az egy Isten tiszteletének!

Erdély.

Az Unitárius Közlöny havonta 24 oldalon jelenik meg januártól kezdve S z e n t - I v á n y i Sándor kolozsvári lelkész szerkesztésében. Évi előfizetési díja 90 lej.

„Kövendi Élet” címen új egyházközségi tudósító indult meg Fikker János kövendi lelkész szerkesztésében. A hivek szívesen támogatják a lelkészt uttörő munkájában, amit igazolnak az előfizetések. Ez az első falun megjelenő unitárius egyházközségi tudósító. Jó és szép munkát kívá-nunk szerkesztő társunknak.

Az Unitárius Evangelium c. lap, hogy a nép között minél könnyebben és olcsóbban terjeszthető legyen havi nyolc oldalra szorította terjedelmét, de ezzel szemben Erdélyben öt fillér, Magyarországon tizenöt fillér az ára példányonként. Előfizetési ára egész évre Magyarországon 1 P. 50 fillér. Az elgondolás, hogy t. i. olcsón kell a nép-hez az unitárius irodalmat eljuttatni, valóban helyes és

korszere. Éppen ezért e lap teljesen pótolhatatlan a mi egyházunkban. Volt ugyanis mindenféle irodalmunk, csak éppen a néppel nem foglalkozott senki sem!

Lelkészi kinevezések. Dr. Boross György püspök kinevezte rendes lelkészeknek Lőrinczy Géza lelkész jelöltet Lupénybe, Fülöp András fogarasi s. lelkészt Alsórákosra. Lőrinczy Géza lelkészt múlt év dec. 9-én bátyja Lőrinczy Dénes bukaresti lelkész iktatta be hivatalába, aki ugyanekkor bucsut vett eddigi (lupényi) hiveitől. Fülöp Árpád lelkész f. év január 7-én foglalta el alsórákosi új lelkészi állását. Az örökkévaló Isten adjon erőt nemes tiszták hű betöltésére.

Lelkészi bucsuzások. Id. Kádár Lajos abásfalvi lelkész múlt év dec. 31-én bucsuzott el hiveitől, Útő Béla alsórákosi lelkész, esperes pedig január 7-én Dr. Boross György püspök a nyugalomra vágyó öreg pásztoroknak áldását és bucsúüdvözetét küldte. Innen a távolból is őszintén kívánunk megérdemelt, derűs és nyugalmas őszi napokat.

Új theologiai tanár. Csifó Salamon halálával megüresedett a történelmi tanszék kolozsvári theologiai akadémiánkon. Amint most Kolozsvárról értesülünk a történelmi tanszékét Vári Albert dékán vette át. Az így üressé vált gyakorlati theologiai tanszékre Szent-Iványi Sándor kolozsvári lelkészt hívták meg, aki a fiatalabb nemzedék egyik legkiválóbb tagja. A méltó elismeréshez mi is őszintén gratulálunk s Istennek tetsző szép és jó munkát kívánunk.

Buzaházán (Maros-Torda) új iskolát szentelt fel a leányegyház tanulói számára Máthé Zsigmond lelkész. A helybeli iskolázás harmickét esztendő történetét Szentmártoni Bálint tanító ismertette, akinek nagy része van e kis végvár felvirágzásában. Van itt az ő buzgósága folytán Dávid Ferenc Egylet, Nőszövetség, Ifjúsági Egyesület és Dalkör. Díszére válna bármelyik nagy anyaegyháznak is.

Szentgericén az énekvezéri állást okleveles lelkésszel töltötték be. Nagy Sándor lelkészjelölt, aki Budapesten is működött, lett a szentgericei egyház énekvezére és egyben segédlelkésze is. Az ő zeneileg művelt egyénisége biztosítéka annak, hogy az egyházi ünnepélyek zene és énekszámai új lendületet kapnak működése által. Ezt bizonyítják azok a szép ünnepélyek is, amelyeket egymásután tartanak s amelyekben egy most alakult negyven tagú férfikar továbbá vegyeskar és magán-énekszámok szerepeltek.

Mészkon csak nemrég alakították ujja a templomot s most Balázs Ferenc lelkész irányítása mellett új lelkészi lakot építenek a mészköi hűvek.

Ürmösön az ifjúság elhatározta, hogy kulturházat épít s már meg is kezdték a pénz gyűjtését.

Busteni község neve eddig nem szerepelt az unitárius lelképásztori tevékenység térképén. Lőrinczy Dénes az új bukaresti lelkész kapcsolta be munkájába ezt a Szinajához közel fekvő óromániai helységet. Talált hatvanegy lelket, akiknek nagy része a hatalmas papírgyárban

dolgozik. Karácsonykor urvacsorát osztott köztük s a lelkesedés oly nagy volt, hogy már a húsvéti látogatáshoz szükséges anyagiakat is előteremtették a két kezük munkájából élő, idegenbe szakadt szegény székelyek.

Halottaink: Gál József nyug. unitárius lelkész élete 73. évében hosszas betegség után f. évi január 22-én az Urban elpihent. Negyvenegy esztendőn keresztül volt lelkésze a kis Recsenyéd községnek, ahol nagy szelídséggel, mély lelki alázatossággal és igazi türelemmel szolgálta és munkálta az Úr virágos kertjét.

Aranyosrákosi Létay László nyug. adóhiv. főpénztárnok élete 79-ik évében január 25-én Temesváron elhunyt.

Nyugodjanak az Urban csendes pihenéssel.

Szerkesztői üzenet. Bárki is érdeklődne a budapesti unitárius egyházközség költségvetésének vagy zárszámadásának egyes adatai után, lapunk szerkesztősége szívesen áll az illetőnek rendelkezésére, akár e lap szerkesztői üzeneteiben is.

Angol órákat ad, levelezést vállal hét évig Amerikában élt egyetemi diplomás. Telefon 80-0-09.

HIVATALOS RÉSZ

Felhívás a konfirmálandókhoz!

Konfirmációra való előkészítést az idén a Missió-Ház lelkészei végzik. A tanítást 1934. március 4-én (*vasárnap*) d. e. 11 órakor kezdik IX. ker. Rákos-u. 3. sz. a templomunkban. Kívánatos, hogy a konfirmáló növendékek egyúttal résztvegyenek, ott legyenek a d. e. 10 órakor kezdődő istentiszteleten is.

Az ünnepélyes konfirmálás f. évi május 10-én (*Áldozócsütörtökön*) d. e. 10 órakor lesz. Megelőző szerdán (május 9.) d. u. 4-6. általános kikérdezés. Kikérdezése egyúttal azoknak a távolabbi vidékekről jelentkező tanulóknak, akik csak magánúton készülhetnek elő a legszébb ünnepre.

Felkérem a szülőket, hogy konfirmálandó gyermekeik nevét, osztályát és lakcímét mielőbb jelentsék be szóval, vagy írásban dr. Csiki Gábor, missziói lelkésznel: Budapest, IX., Rákos-u. 3.

Szíves üdvözlettel
Józan Miklós-
lelkész-elnök.

Egyháziadófizető hűveinkhez!

Az Egyházközség Elnöksége kötelességet vél teljesíteni, amidőn hálás köszönetet mond mindazon kedves adófizető hűveinknek, akik egyháziadójukat, a nehéz gazdasági viszonyok közepette az elmúlt évben is hagyományos unitárius áldozatkészséggel lerótták és ezáltal szeretett kicsiny egyházunk anyagi ügyeinek veszteségmentesen való vezetését ezúttal is lehetővé tették. Ennek a nagy áldozatkészségnek ily szép megnyilvánulása is kötelez bennünket arra, hogy olyanokkal szemben, akik bár szintén leróhatták volna egyházunk iránt való ebbeli kötelezettségüket s még sem tették, úgy amint azt a nagy vagyonokkal rendelkező egyházak már évek óta teszik -- mi is szigorúbb eljárást tegyünk folyamatba. Örömmel állapítjuk meg egyúttal azonban, hogy ezeknek száma lényegesen csökkent.

Lelkeszi nyugdíjalapra ujabban adakoztak a következő buzgó atyánkfiai, akik megértették, hogy ez idő szerint egyházunknak anyagi téren ez a legégetőbb szüksége. Fogadják a nemesszívű adakozók egyházunk hálás köszönetét. Nagy Istvánné 10 P., Heyschmidt Ferenc (neje emlékére), dr. Szinte János, dr. Schmer Sándor, Hackler Arthur és Imreh József (Alsódabas) 5—5 P., Dimény Dénes és Létay Gyula (Szekszárd) 2—2 P., özv., Lipkay Arthurné (Szada) 1-50 P., dr. Tiboldy Gyula (Bajna), Mezei István, Ozanics Gyula, dr. Péterfy Gyula (Kispest) 1—1 P. Filiák részéről évi járulék: Dévaványa: 124 P. Mezőberény: 200 P. Minden adomány az egyházi adóval együtt beküldhető az egyházközség rendes csekkszámáján; de aki csak erre a célra óhajt a jövőre nézve alapot teremteni, az külön is beküldheti azt, amit elszánt az Országos Központi Hitelszövetkezet 8486. sz. csekkszámájára jelezve a középső oszlopon „Nyug”. rövidítéssel, hogy az adomány az Unitárius lelkeszi Nyugdíjintézetet illeti. Mutassuk meg, hogy még a mai nehéz időkben is tudunk lelkesedni, tenni és áldozni ideális szép célokért. S erre biztassuk házuk népét, barátainkat és ismerőseinket is. Hitrokoni szives üdvözlettel

Budapest, 1934. febr. 3. *Józan Miklós*

püspöki vikárius az Alap kezelője.

Istentiszteleti sorrend 1934. március hóban.

H O L	Melyik napon	Nely órában	Szolgálatot végzi
A., Templomokban:			
V. Koháry-u. 4. (ifjúsági)	4.	d.e. 11.	Pethő István
" "	11. 25.	" "	Barabás István
" "	15. 18. 30.	" "	Józan Miklós
IX., Rákos-u. 3. (Misszió-Ház)	4 11 25 30	d.e. 10.	dr. Csiki Gábor
" "	15. 18.	" "	Ferencz József
B., Körzetekben:			
VI. Gömb-u. 53. el. iskola	11.	d.u. 4.	Barabás István
X. M. Á. V. telep Prot. imah.	11.	d.u. 4.	dr. Csiki Gábor
" " "	25.	" "	Pethő István
C., Pestkörnyéken:			
Csepel — Templomtéri p. isk.	11.	d.e. 11.	Ferencz József
Kispest — Wekerle-t. II. sz. e. isk.	18.	d.u. 4.	Ferencz József
Pszterzsébet — Erzsébet-u. e. i.	11.	" "	Ferencz József
" " "	25.	" "	dr. Csiki Gábor
Psztlőrinc - Áll. Tel. - Kulturház	11. 25.	d.e. 11.	Pethő István
Rákospalota - Máv. telepi isk.	18.	d.u. 4.	Barabás István
Ujpest - Szt. István-téri polg. isk.	4.	" "	Barabás István
D., Vidéken:			
a. Budafok — Ref. templom	25.	d. u. 3.	Ferencz József
b. Debrecen — Hatvan-u. 24. Unitárius Imaház	4.	d. e. 10.	Józan Miklós
" " "	15.	" "	dr. Csiki Gábor
c. Gyula — Ref. templom	18.	" "	dr. Csiki Gábor
d. Szolnok — Ref. templom	25.	d.e. 11.	Józan Miklós
e. Szombathely — Ref. temp.	4.	d.e. 10.	Ferencz József

NB! Március 15. Nemzeti ünnep. Aláhuzott helyeken **Urvacsoraszta**s. Böjti vasárnapokon, 1934. febr. 18-tól március 25-ig bezárólag d. u. 6 órakor közös templomi áhitat a Koháry-utca 4. sz. a. II. em. Sorozatos konferenciák az „Apostoli Hitvallás” címén. Előadók: Józan Miklós, Barabás István, dr. Csiki Gábor, Pethő István, Ferencz József és dr. Iván László, ebben a sorrendben. Buzgó Hívőinket, szeretettel meghívjuk és elvárjuk.

NB! Minden szombaton este 6 órakor a Misszió-Ház gyülekezeti termében (IX. Rákos-u. 3.) egyházi énekpróba, különösen a Nagypénteki Passióra való tekintettel.

Felelős kiadó: Dr. Iván László

berde lajos

unitárius cipésmester
jutányosan vállal
minden munkát

Lakik: II., Batthyány-utca 48.
Hő- és sárcipőt is készít.

GÁBOR ANTAL FATELEPE

Budapest, IX. kerület,
Remete-u. 11. szám.
Butor, épület és tűzifa
állandóan raktáron.
Telefon: 41-2-54. sz.

**Unitárius hittest-
véreknek ked-
vezményesen
dolgozik**

**NAGY
ARON**
asztalosmester

VII., Károly krt. 9. Telefonhívó: 33-0-73.

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

SZERKESZTŐSÉGE

ÉS

KIADÓHIVATALA

LEGJUTÁNYOSSAB-

BAN FELVESZ

HIRDETÉSEKET